

เพราะโลกสอบตก พะยูนจึงต้องตาย ธรณ์ ชำรงนาวาสวัสดิ์

ชื่อเรื่องนี้มีอยู่ 2 ใจความหลัก โลกสอบตกและพะยูนตาย อาจสงสัยว่ามันเกี่ยวกันได้อย่างไร ? คำตอบคือเกี่ยวกันมากจนแทบไม่น่าเชื่อ

เริ่มจากโลกสอบตก ในเดือนนี้จะมีการประชุม COP29 เพื่อให้นานาชาติประเทศมาพูดคุยกันเรื่องโลกร้อน ทาง UN จึงทำสรุปรายงานสถานการณ์ปัจจุบันออกมาว่าเราทำได้แค่ไหน ตามเป้าหมายที่ตกลงกันไว้ หากยังอยากให้โลกไปต่อได้ เราต้องลดก๊าซเรือนกระจกจนเป็น Net Zero ภายในปี 2050

ตัวชี้วัดแรกคือปี 2030 เราต้องลดก๊าซเรือนกระจกให้ได้ 43% เมื่อเทียบกับปีฐานในค.ศ.2019 เรามีข้อตกลงมีแผนในแต่ละประเทศชัดเจนว่าต้องลดแบบไหนอย่างไรเท่าไร แต่ในความเป็นจริงแล้ว มนุษย์ยังคงปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพิ่มขึ้นทุกปี ยังไม่มีทีท่าว่าจะถึงจุดพีค แต่ที่พีคสุด ๆ คือรายงานสรุปจาก UN ว่าหากยังคงเป็นเช่นนี้ ในปี 2030 เราจะลดก๊าซเรือนกระจกได้เพียง 2.6%

นั่นคือความหมายของโลกสอบตก ผมเป็นอาจารย์ หากนิสิตทำข้อสอบได้คะแนนเท่านี้ รับรองว่า สอบตกแน่นอน เกณฑ์ขั้นต่ำที่ให้ผ่านคือ 43 คะแนน ทำข้อสอบได้ 2.6 คะแนน มันไม่เรียกว่าตกเฉยๆ แล้วครับ เรียกว่าตกแบบสิ้นหวังจะสอบซ่อมด้วยซ้ำ อันที่จริง ผมทราบเรื่องนี้อยู่แล้ว เวลาไป

พูดหรือให้สัมภาษณ์ ทุกครั้งจึงส่ายหน้าเมื่อเจอคำถามว่า เรามีหวังลดโลกร้อนให้ได้ตามเป้าแค่ไหน

หากเอาเป้าระยะสั้นอีก 6 ปีข้างหน้า (ค.ศ.2030) คงต้องตอบดั่งๆ เลยว่าไม่มีหวังแม้แต่เศษเสี้ยวจาก 2.6 ไปให้ถึง 43 ในเวลา 6 ปี ขนาดโดนโควิดปิดล็อกกันทั้งโลก เรายังลดก๊าซเรือนกระจกได้แค่ 12% แต่ที่เราต้องการตอนนี้คืออีก 40% มันจะเป็นไปได้ไง ???

แม้จะเป็นไปไม่ได้ แต่นานาประเทศยอมเร่งรัดตัวเข้มข้นสุดขีด จึงเป็นไปได้ชัดว่าการประชุม COP หนนี้และหนต่อไปจะมีข้อตกลงใหญ่ๆ ที่ทำให้เกิดมาตรการมหาหินในด้านความเขียว ทั้งภาษีคาร์บอน ความหลากหลายทางชีวภาพ และเรื่องอื่นๆ ที่จะตามมาอย่างแรงจนภาคธุรกิจสะดุ้งแน่นอน แต่คงต้องบอกว่าสมควรสะดุ้ง เนื่องจากเรากำลังอยู่ในภาวะตัวเข้มเพื่อสอบซ่อม ทั้งที่รู้ว่าไม่มีหวังผ่าน แต่ก็ต้องทำคะแนนให้มากที่สุด การตัวเข้มต่อจากนี้จึงมหาโหด

มาถึงข้อความในชื่อเรื่องลำดับที่สอง “พะยูนตาย” ที่กลายเป็นข่าวใหญ่ ตาย 8 ตัวใน 8 วัน ตั้งแต่ปี 2466-67 ในระยะเวลา 22 เดือน พะยูนตายไปแล้ว 71 ตัว เฉลี่ยปีละเกิน 35 ตัว เมื่อเทียบกับ 7-8 ปี ก่อน พะยูนตายเฉลี่ยแค่ปีละ 12 ตัว ตัวเลขแห่งความตายเพิ่มขึ้นมา 3 เท่า ซึ่งทั้งหมดตั้งขึ้นมาจากปัญหาโลกร้อนทำให้เกิดวิกฤตหญ้าทะเลเป็นพื้นที่กว้างทั้งในฝั่งอันดามันและบางส่วนของอ่าวไทย

สามจังหวัดที่วิกฤตหนักสุดขีดชนิดที่แทบไม่มีหญ้าทะเลเหลือ ได้แก่ ตรัง กระบี่ และสตูล เป็นสามจังหวัดที่มีพะยูนอยู่มากสุดของไทย วาง่ายๆ คือเกิน 80% ของพะยูนบ้านเราอยู่ที่นั่น เมื่อหญ้าทะเลตายอย่างที่ไม่เคยเกิดมาก่อน พะยูนขาดอาหาร ป่วยบ้างอพยพหนีไปตายที่อื่นบ้าง เราจึงเจอสถานการณ์ย่ำแย่ที่สุดของพะยูนตั้งแต่เคยมีมาในประวัติศาสตร์ ปัจจุบันคาดว่าพะยูนในอันดามันเหลือน้อยกว่า 120 ตัว หายไปกว่า 150 ตัวเมื่อเทียบกับ 5 ปีก่อน และคงแทบหมดไปในเวลา 4-5 ปีต่อจากนี้

หมายความว่าก่อนที่จะผลสอบตกของโลกจะประกาศอย่างเป็นทางการในปี 2030 ผลสอบตกเกิดแล้วในประเทศไทย เมื่อระบบนิเวศหญ้าทะเลล่มสลาย พะยูนคงไม่สูญพันธุ์แต่เหลือเพียงไม่กี่ตัว และความเสี่ยงที่รุนแรงเป็นลำดับ 3 ของโลกตามที่ world economic forum ประกาศไว้ Ecosystem Collapse & Biodiversity Loss ได้เกิดขึ้นแล้วอย่างรุนแรงในประเทศไทย มิใช่อยู่เพียงในสไลด์มีไว้พูดในที่ประชุม

ยังไม่รวมปะการังฟอกขาวรุนแรงเกินเชื่อ กว่า 90% ของปะการังน้ำตื้นที่อ่าวไทยฟอกขาวในช่วงหน้าร้อนที่ผ่านมา และกว่า 90% ที่ฟอกขาวตายลงในภายหลัง ตัวเลขในฝั่งอันดามันและแนวปะการังในเขตลึกอาจดีกว่านั้นบ้าง แต่บอกได้ว่าเป็นสถานการณ์ย่ำแย่ที่สุดที่เกิดขึ้นกับแนวปะการังไทยในประวัติศาสตร์ และทั้งสองระบบนิเวศล้วนแต่เผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากโลกร้อน

ทางออกของปัญหาระยะสั้น การลดก๊าซเรือนกระจกทำได้แค่ไหน ตัวเลข 2.6/43 คงตอบได้ดี ทางออกตอนนี้คงต้องเป็นรับมือและปรับตัวสุดขีด ในส่วนของแหล่งหญ้าทะเล เราคงต้องพยายามรักษาแหล่งฟอแมพันธุ์ที่เหลืออยู่น้อยนิดในระหว่างที่พัฒนาเทคนิคการฟื้นฟูให้มากที่สุด เช่น คณะ

ประมว้ร่วมกับบางจากและ BOI ในการสนับสนุนหน่วยวิจัยหญาทะเลด้านโลกร้อนเพื่อยกระดับห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ โรงเพาะหญาทะเล บ่ออนุบาลหญาทะเล และแหล่งเก็บรักษาพ่อแม่พันธุ์ในธรรมชาติ เพื่อความหวังว่าในวันหน้าเราอาจสามารถหาพื้นที่เหมาะสมเพื่อฟื้นฟูหญาทะเลขึ้นมาได้อีกครั้ง แม้ไม่มีทางที่จะมากมายเหมือนเดิม แต่อย่างน้อยก็เพื่อพะยูนที่เหลืออยู่น้อยนิดจะมีโอกาสรอดบ้าง

การทำงานยังรวมถึงแนวทางใหม่ๆ ในการลดผลกระทบต่อนวปะการัง เช่น การสร้างแหล่งดำน้ำมาทดแทนแนวปะการังที่เสื่อมโทรมและต้องปิดการท่องเที่ยว ปัจจุบันกำลังวางแผนดำเนินการโดยคณะประมว้ร่วมกับปตท.สผ. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และชาวบ้านผู้ประกอบการในพื้นที่

ทั้งหมดนี้ ไม่ช่วยให้เราสอบซ่อมผ่านหรือครับ ตัวเลข 2.6/43 มันน่ากลัวเกินไป แต่อย่างน้อยเราก็พยายามหาทางออก พยายามหาทางเลือก เหมือนกับเด็กสอบซ่อมที่รู้ว่ายังงัดก็ตกแน่ กำลังมองหาอาชีพเสริมแทนอาชีพหลักที่เคยฝันไว้แต่เป็นจริงไม่ได้ ในขณะที่ภาคธุรกิจและคนทั่วไปก็ต้องเตรียมรับแรงกระแทกอันรุนแรงจากการสอบตกครั้งนี้ ที่บอกได้ว่าคงไม่มีใครหนีรอดไปได้

เมื่อโลกสอบตก ทุกอย่างจะโหดร้าย ไม่ว่าจะมีชีวิตของพะยูนหรือความลำบากและค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นพรวดพราดของพวกเราครับ

เนื้อหาอ้างอิง: Climate change - World way off target to limit warming says UN (bbc.com)